

Fábryné Keszler Nikolett: Rabmunka és reintegráció

A reintegráció tevékenységekörének vizsgálata során megkerülhetetlen szegmens a munkáltatás. Tanulmányom első fejezetében a teljesség igénye nélkül[1] emelek ki olyan hangzatos idézeteket, melyek alaptézisemet támasztják alá (mely szerint a fogvatartotti munkáltatás a reintegráció legfontosabb alappillére, mely végigkíséri a büntetés-végrehajtás fejlődéstörténetét), illetve erősítik meg.

A további fejezetekben bemutatom a büntetés-végrehajtás időszaka alatt végbemenő fogvatartotti foglalkoztatás reintegrációs szerepét, hatályos szabályzását, illetve képet adok a jelenlegi munkáltatási kategóriákról, statisztikai adatokról.

1. A foglalkoztatás reintegrációs szerepének eszmei háttere

Mi sem bizonyítja jobban a fogvatartotti foglalkoztatás reintegrációs szerepét, mint az, hogy ennek igénye és jelentőségének kihangsúlyozása végigkíséri a hazai büntetés-végrehajtási szakirodalmat.

Tóth Lőrinc már 1888-ban az alábbi idézettel a figyelmet arra, hogy a büntettet nem elegendő szankcionálni, a hosszútávú változáshoz elengedhetetlen az elítéltek nevelése, erkölcsi javítása.

„Nem egyedül a büntett büntetése, hanem a bűnös nevelése és erkölcsi javítása az újkori büntető intézetek feladata, s a társadalom védelmének valódi, helyes szempontjából, a büntető törvényhozás alapját, nem mint egykor, a megtorlás rendszerében, hanem oly rendszerben kell keresni, melynek alapgondolata a büntettek javítása, s mintegy újjáteremtése. A szerencsétlen ember, ki bűnt követ el, legtöbbször tudatlanságának, annak idején meg nem fékezett rossz ösztöneinek, — a nyomorúlt, inséges körülményeknek, melyek közt növekedett, a mai napig meg nem fékezett alkoholizmusnak, s a szülőktől örökölt és nevelés által meg nem javított gonosz hajlamoknak áldozata. Olykor egyáltalán tudatával se bir erkölcsi elaljasodásának, bűnei undokságának, s ily esetekben a felelősség súlya félelmes alakban tűnik fel a felette ítélő lelkiismeretes büntető bíró előtt. A törvény feladatának tehát,

minden jól szervezett államban, annak kell lenni, hogy az elsülyedt embert lehetőleg kiemelje ez állapotból; megmentse s visszaadja a társadalomnak, hogy ne váljon azzal szemközt engesztelhetetlen ellenséggé, s ne lázadjon fel újra, első kínálkozó alkalommal, a közrend ellen.”^[2]

Mindenképp szükségesnek tartom kiemelni, hogy a jelenleg hatályos büntetés-végrehajtási Kódex osztozik Tóth Lőrinc eszméivel és ezt a javító, nevelő célkitűzést tartja szem előtt.

Szintén 1888-ban már azon tény is megfogalmazódott, hogy a munka az erkölcsi nevelés fő eszköze, annak alkalmazása elengedhetetlen a büntetés-végrehajtásban. Balogh Jenő^[3] az alábbi kijelentéseket tette.

„(...)S ezért nem bírom én megérteni, hogy a modern büntetési rendszereknek folytonos ócsárlói, az elítéltek dédelgetéséről panaszkodók nem látják át, vagy inkább nem akarják átlátni .azt, hogy a kikényszerített tisztaság, a szoros rendhez és folytonos munkára szorítás, a letartóztatott ténykedésének, időtöltésének éjjel-nappal szigorú ellenőrzése, az erkölcstelen és elvadító társalgások és érintkezések gondos megakadályozása ezerszefrte elrettentőbb, félelmesebb büntetés a gonosztevők állandó osztályára nézve a régi állapotoknál és hogy a jelenlegi rendszer, az elítéltek munkaerejének kihasználása által, egyúttal összehasonlíthatlanúl előnyösebb az államra is”.^[4]

„Ennek az erkölcsi nevelésnek fő eszköze a munka és az elítélttel való okszerű elbánás: annak erkölcsi, lelki tanítása; nélkülözhetlen előfeltétele pedig valamely egyöntetű alapra fektetett büntetési rendszer végrehajtása”^[5]

A büntetés-végrehajtás jogirodalmának megkerülhetetlen nagyja, Finkey Ferenc is többször foglalkozott a rabmunka témakörével. Büntetéstani Problémák című 1933-as művében megerősíti, hogy a rabmunka létjogosultsága vitán felüli, tekintettel arra, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek történeti háttere is azt a tényt erősíti meg, mely szerint a börtönbüntetés a kényszermunka jogintézményéből ered.^[6] Művében bemutatja a rabmunka

három fő rendszerét[7], melyek megegyeznek a mai, hatályos Bv. Kódexünkben szereplő foglalkoztatási kategóriákkal. Részletesen taglalja a munkabér, mint jutalom reintegrációs szerepét, amely szintén jellemző napjaink szabályozására.

Figyelemre méltó, hogy már 1933-ban szempont volt az emberi jogok védelme, különösen az emberi méltósághoz való jog megjelenése a rabmunka kapcsán, melyről a következő idézet tökéletes tanúbizonyságot tesz.

„A mai büntetőjog nem veszi el a szabadságvesztésre elítélttől az emberi jogait, nem tekinti

őt jognélküli rabszolgának, hanem egy állami kényszerintézkedés alá helyezett embertársunknak, akiből azonban a társadalomnak az eddiginél helyesebb viselkedésű munkás tagját akar kinevelni. Ebből a helyes kiindulási pontból és a rabnevelés gondolatából pedig

az folyik, hogy az elítéltet a szabad emberhez méltó módon kell foglalkoztatni s a munka szeretetére és a kitartó szorgalmas munkás életre kell szoktatni.”[8]

1. Reintegrációs nevelés jelene

A fogvatartottak reintegrációjában gyökeres változást jelent a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: új Bv. kódex) hatályba lépése, hiszen a magyar büntetés-végrehajtás megreformálása már elengedhetetlenné vált. Az új Bv. Kódex igyekszik megfelelni az uniós elvárásoknak.

Ruzsonyi Péter a nemzetközi joghoz történő igazodás kapcsán megfogalmazta^[9], hogy az európai uniós jogfejlődésből, haladásból való kimaradás hosszú távon nem célszerű; azonban a változás eredménye nem lehet a nemzeti büntetés-végrehajtás eddigi értékeinek feledésbe merülése valamint a hagyományok feladása.

Az új Kódex alapvető célként jelöli a büntetés céljának megvalósítását és a preambulumban^[10] rögzíti, hogy a szabályzás összhangban áll a nemzetközi jogi és európai uniós kötelezettségeink figyelembe vételével.

A törvény javító-nevelő felfogásának fényében célkitűzéseként^[11] szerepel a társadalomba történő beilleszkedés, illetve visszailleszkedés, azaz a reintegráció.

Ruzsonyi megfogalmazása szerint^[12] >> „a reintegráció olyan ernyőfogalom, amely tartalmában – a különböző szakterületek tevékenységkörének megfelelően – jelentős különbségeket jelenít meg, ugyanakkor lényegi jellemzője, a kiszorult vagy marginalizálódott egyén közösségbe történő visszakörülésének elősegítése, minden esetben dominánsan érvényesül.” <<

A reintegráció legfőbb eszköze a büntetés-végrehajtás időtartama alatt zajló nevelési folyamat. Módos Tamás szerint a büntetés-végrehajtási nevelés >> „a rendelkezésre álló időn belül olyan célirányos személyiségfejlesztés vagy – korrekció, amely megalapozza a társadalmilag elvárt szükségletek kialakulását, valamint a nevelési hiányosságok pótlása révén segíti a normakövető magatartást, a társadalmi megfelelést”^[13] <<.

A Bv. kódex hatálybalépésével a több mint fél évszázados nevelés fogalom alakult át, melynek eredménye képen új fogalmi rendszerben kezdett el gondolkodni a jogalkotó. A nevelést felváltó új fogalom, azaz a reintegráció konkretizálta a fogvatartással kapcsolatban álló speciális szakismeret, azaz, hogy a büntetés-végrehajtás alaptevékenysége a fogvatartás alapját képező kezelésre és biztonsági tevékenységekre irányul.^[14]

Kiemelendő, hogy a nevelés nem egy egyszeri cselekmény, hanem egy folytatódó tevékenységsorozat, amelynek égisze alatt, a képzésen és az oktatáson túl, sor kerül a fogvatartott befogadására^[15], az önképzés és foglalkoztatás garantálására, szabadidős és rehabilitációs programok megteremtésére, illetve a társadalmi és családi kapcsolatok gondozásának elősegítésére^[16].

Ezen állítást erősíti a Kódex rendelkezése, amely részletesen taglalja a reintegrációs tevékenységeket az alábbi módon.

„Az elítéltek társadalmi beilleszkedését elősegítő reintegrációs tevékenységet a végrehajtásért felelős szerv – önállóan vagy más szervezetekkel együttműködve – az elítéltek

munkáltatása, munkaterápiás foglalkoztatása, továbbá általános iskolai, illetve középfokú iskolai oktatása, felsőfokú tanulmányok végzése, szakképzése, szakmai gyakorlat megszerzése, valamint egyéb reintegrációs programok által biztosítja. A végrehajtásért felelős szerv a reintegrációs tevékenységet az elítélt személyéhez igazodó szakmai módszerekkel végzi.”[17]

- A munkáltatás jogszabályi háttere

A nevelés kimagaslóan hangsúlyos részterülete a foglalkoztatás. A jelenleg hatályos 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 2. § 3. pontja rögzíti, hogy a foglalkoztatás fogalmába a munkáltatáson túl, a munkáltatási-, oktatási-, szakképzési-, terápiás foglalkoztatási- és egyéb reintegrációs programok összessége is beletartozik.

A Bv. Kódex „Az elítéltek reintegrációja” fejezet cím alatt a 164.[18] szakaszában megerősíti a szakképzés, betanított-munkás képzés reintegrációs jelentőségét, továbbá az (5) bekezdésben rögzíti, hogy >> „a bv. intézet lehetőségei szerint biztosítani kell az elítélt számára a rendszeres munkavégzés feltételeit” <<.

A Büntetés-végrehajtás hivatalos honlapján az alábbiak szerint emeli ki a Szervezet a foglalkoztatás reintegrációs szerepét.

„A reintegráció, vagyis a fogvatartottak társadalomba történő visszavezetése és a fogvatartotti foglalkoztatás kéz a kézben járnak: a munkáltatás, az oktatás, a jóvátételi programokban való részvétel és a társadalmi felelősségvállalás erősítése mind azt segíti, hogy a fogvatartottak újra megtalálják a jó irányt, visszanyerjék reményüket és méltóságukat, ezzel csökkentjük a visszaesésük esélyét.”[19]

A büntetés-végrehajtás során zajló munkáltatás fogalmát a Bv. kódex értelmező rendelkezéseinek 13. pontja[20] tartalmazza.

A jogszabályból egyértelműen kitűnik, hogy az elítéltek munkavégzési kötelezettsége van[21]. Fontos kiemelni – amit a törvény is megtesz -, hogy a büntetés-végrehajtás időtartama alatt végzett munka merőben eltér a „kinti életben” vállalható munkaviszonytól.

Az alapvető eltérések közül kiemelendő többek közt, hogy míg a szabad életben a munkaviszony célja a létfenntartás megteremtése, addig a büntetés-végrehajtás falai között ez az állam által biztosított minden elítélt számára[22] munkavállalástól függetlenül.

Eltérés továbbá, hogy a rácsokon kívül mindenki szabadon választja meg a munkaviszonyát, azonban a büntetés-végrehajtás során a Bv. Kódex 119.[23] szakasza alapján korlátozódik az elítéltek munkához és foglalkozása szabad megválasztásához való joga és a vállalkozáshoz való joga egyaránt.

A fogvatartottakat a büntetés-végrehajtási intézet vagy az e célra alapított gazdálkodó szervezet foglalkoztatja, illetve más gazdálkodó szervezetnél is végezhetnek munkát bv. szerv szerződés keretén belül – amennyiben az elítélt írásban hozzájárul –[24]. A hozzájárulás szükségességét az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvény írja elő, amely az ILO Egyezmény 2. cikkével áll összhangban. Az ILO Egyezmény[25] szerint „>>,a kényszer- vagy kötelező munka kifejezés vonatkozik minden olyan munkára vagy szolgáltatásra, amit valamilyen büntetés terhe alatt valakitől követeltek, és amire a munkára kötelezett személy nem szabad akaratából vállalkozott.” << A 2. cikk 2. pontjának c bekezdése rögzíti, hogy a kényszer- vagy kötelező munka kifejezés nem vonatkozik „>>bármilyen munkára vagy szolgáltatásra, amit bírói ítélet alapján követelnek valakitől, feltéve, hogy a munkát vagy szolgáltatást a hatóságok felügyelete és ellenőrzése alatt kell végezni, és hogy a munkára kötelezett személyt nem bocsátják magánszemélyek, vállalatok vagy egyesületek rendelkezésére.” <<Pontosan az idézett rendelkezés miatt szükséges a külső gazdasági társaság által történő foglalkoztatáshoz az elítélt hozzájárulása, hiszen ilyenkor egyes jogosítványok[26] a munkáltatót illetik meg, nem pedig a büntetés-végrehajtás szervezetét.

A munka szabad megválasztásán túl, az elítélteknek nincs joguk az éves szabadságukhoz[27], valamint nem rendelkezhetnek szabadon keresetük egészével[28] ellenben az Mt. által szabályozott munkavállalókkal.

Alapvető különbség továbbá a kereset megnevezése és jellege is[29]. A fogvatartottak munkadíjat kapnak, a „kinti életben” a munkavállalók pedig munkabért. Ez abból a tényből fakad, hogy a rácsokon kívül munkaviszonyban állnak a munkavállalók, a büntetés-

végrehajtás falain belül pedig büntetés-végrehajtási jogviszonyban. Ez egy olyan sajátos jogviszony, melynek keretében az elítéltek jövedelmükből nem fizetnek bizonyos adókat és járulékot, csupán a nyugdíjjal azonos módon adóznak az érvényes jogszabályok szerint. A fogvatartottakon túl, az elítélteket foglalkoztatók[30] sem fizetnek az elítéltek után társadalombiztosítási járulékot, illetve az egyéb költségek[31] alól is mentesülnek, ezzel is azt igyekszik szorgalmazni a jogalkotó, hogy minél több rab integrálódjon a foglalkoztatás valamely szegmensébe.

A büntetés-végrehajtás alatt lezajló nevelési tevékenység körébe tartozik az Bv. kódex nívumaként bevezetett munkaterápiás foglalkoztatás^[32]. Fogalmát az Értelmező rendelkezésekben rögzítik, ahol maga a törvényszöveg is kiemeli, hogy az új jogintézmény a reintegráció szerves része.[33] A munkáltatás ezen módjának jelentősége, hogy a törvényi szabályzásban meghatározott, munkáltatásra alkalmatlan elítélteket szervezetten, a büntetés-végrehajtás keretei között foglalkoztatja, ebből kifolyólag a reintegrációjukat közel azonos szintre emeli, mint a munkaképes fogvatartottaké, hiszen a munkaterápiás foglalkoztatás[34] által őket is felkészíti a büntetés-végrehajtási intézet a későbbi társadalomba történő visszailleszkedésre.

1. A büntetés-végrehajtási foglalkoztatás jelene

A büntetés-végrehajtásban végbemenő foglalkoztatásról a Büntetés-végrehajtás hivatalos honlapján „Központi és Belső Ellátás”[35] hivatkozási cím ad összefoglaló képet a Szervezet. Beszámolnak arról a tényről, hogy hazánkban, a törvény szövegével összhangban minden egyes büntetés-végrehajtási intézetben foglalkoztatják a fogvatartottakat valamely módon[36].

Az első foglalkoztatási kategória az úgynevezett költségvetési munkáltatás, melynek keretében az elítéltek a büntetés-végrehajtási intézetek fenntartásával kapcsolatos munkálatokban vesznek részt. A költségvetési munkáltatás kapcsán rögzítendő, hogy a Bv. Kódex kötelezi a fogvatartottakat, hogy a fogva tartó büntetés-végrehajtási intézet tisztántartását, karbantartását és ellátását szolgáló munkában díjazás nélkül részt vegyenek, ennek részletszabályait a 135.[37]szakasz tartalmazza. Az intézet-fenntartási munkáltatás során a fogvatartottakat igyekeznek a szakmájuknak megfelelő területen foglalkoztatni, kivéve abban az esetben, ha a bíróság ezen tevékenység végzésétől jogerősen eltiltotta őket.

Ilyen munkaterületek például a karbantartási munkálatokért felelős különböző műhelyek, a részleg és épülettakarítók, udvaros, raktár- és gépjárműtelep segédmunkás, de a költségvetési munkáltatás körébe tartoznak a fogvatartotti konyhák, az étel- és csomagosztók, valamint a fodrász is. A költségvetési munkáltatás eredménye képen a büntetés-végrehajtási intézetek csak elenyésző százalékban szorulnak külső vállalkozók igénybevételére a fenntartása kapcsán, mellyel a kormányzati kiadási kerül csökkentésre. A jogalkotó végső célja az intézetek teljes önfenntartásának elérése, illetve a fogvatartás során felmerülő igények belső termelésből történő ellátása[38].

A második foglalkoztatási kategória a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságoknál történő munkavégzés. Ebben az esetben az elítéltek a gazdasági társaságok profiljainak megfelelő termelési tevékenységben vesznek részt[39].

Jelenleg tizenkét gazdasági társaság van jelen a büntetés-végrehajtásban, ezek közül négy mezőgazdasági jellegű, nyolc pedig ipari gazdasági tevékenységet végez[40].

A bv. gazdasági társaságoknál történő foglalkoztatás kapcsán fontos kiemelni egy rájuk jellemző speciális kettősséget, ami az állami és a verseny szféra találkozásából adódik[41]. A bv. kft.-k társasági formájukból kifolyólag főként profitorientált vállalkozások, azonban a vállalkozási tevékenységüket úgy kell abszolválniuk, hogy a fogvatartotti munkáltatás valamint a jogalkotói célkitűzés, azaz a teljes körű foglalkoztatás elérése ne sérüljön. Ez az elvárás azért okoz különös nehézséget a társaságok számára, mert munkáltatási kötelezettségük áll fenn a fogvatartottakkal szemben, azonban bevételeik nem a költségvetésből származnak, hanem az áruforgalmukból. Sajnálatos módon ez hatalmas hátrányba helyezi a cégeket a külső piacon, hiszen annak érdekében, hogy az elítéltek munkáltatásának eleget tegyenek, a termelésben nagy élőmunka igényű folyamatokat alkalmaznak a gépesítéssel szemben, míg a „külsős” vállalatok sokkal fejlettebb technológiával rendelkeznek. A jogalkotó a kettősség feloldása céljából létrehozott egy speciális piacot – úgynevezett belső és a központi ellátó rendszert -, melynek keretében a Belügyminisztérium alá tartozó szerveket kötelezik arra, hogy a büntetés-végrehajtás által létrehozott termékeket vásárolják meg. Ez a döntés esélyt biztosított a bv. társaságok megerősödésére, melynek eredménye képpen olyan fejlesztéseket és beruházásokat hajtottak végre, melyek már nélkülözhetetlenné váltak a minőségi termékek előállításához.

Az elmúlt években a központi ellátásnak köszönhetően fokozatosan nőtt a Bv. Kft-k szerepvállalása, folyamatosan vizsgálják az újonnan megjelenő területek igényeit, keresik a

fogvatartotti munkahelyek bővítésének lehetőségét és törekednek arra, hogy szervesen hozzájáruljanak a teljes foglalkoztatáshoz.

Bár a jogalkotó célkitűzése egyértelmű, mely szerint elvárás a fogvatartottak teljeskörű foglalkoztatása, azonban ez a legtöbb intézménynek komoly szervezési feladatot jelent. Ahogyan azt Budai Gábor[42] is kifejti >> „a törvényben előírt munkavégzéshez való jog érvényesülésének objektív és szubjektív akadályai egyaránt vannak” [43]<<. Az objektív nehézségek közül lényeges a fogvatartotti állomány létszámához (amire az intézményi túltelítettség vitathatatlanul jellemző) igazodó megfelelő munkalehetőség hiánya, illetve a legnagyobb probléma nem más, mint a külsős vállalkozások és intézmények megrendeléseinek csökkenése. Ezen csökkenés oka, hogy a magánvállalkozások ódzkodnak a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott munkaerő alkalmazásától, annak ellenére, hogy (ahogyan azt korábban kifejtettem) az állam költségcsökkentéssel igyekszik szorgalmazni ezt.

A szubjektív akadályok[44] is szorosan kapcsolódik a büntetés-végrehajtás keretén belüli foglalkoztatás harmadik kategóriájához, azaz a külső gazdálkodó szervezet által történő foglalkoztatáshoz (a bv. intézet és külső vállalkozás szerződése alapján).

A fogvatartottak munkáltatási esélyeit a szakképesítés növeli[45], azonban a jelenlegi börtön populáció jelentős része iskolázatlan, tehát csak segédmunkásként, esetleg mezőgazdasági idénymunkásként alkalmazható[46]. A külső gazdálkodó szervezet által történő foglalkoztatás lehetőségét tovább csökkenti az elítéltek egészségi állapota, mely messze az átlagnépeség alatti, így ezen fogvatartottak vagy csak könnyű fizikai munkát képesek elvégezni, vagy csak munkaterápiás foglalkoztatás keretében alkalmazhatóak, amely biztosítása külön kihívást jelent a büntetés-végrehajtás számára[47].

A büntetés-végrehajtáson belül munkáltatást érintő felsorolt nehézségek ellenére a Belügyminiszteri elvárás szerint a 2017. év végéig a fogvatartottak teljes körű foglalkoztatása megtörtént. A felmerülő problémák orvoslása céljából, a büntetés-végrehajtási intézetek és a gazdasági társasok szoros együttműködéssel igyekeznek bővíteni a foglalkoztatás lehetőségeit sorozatos új tevékenységek megkezdésével,

munkahelyteremtéssel, külső gazdálkodó szervezetekkel történő szerződéskötéssel, illetve a reintegráció szerves részeként fennálló szakképzési programmal[48].

Az alábbi táblázatból[49] jól látszik (a foglalkoztatás csoportosításán túl), hogy a munkáltatásban részvevő elítéltek száma folyamatosan növekszik. Az említett 2017-es teljes fogvatartotti foglalkoztatás 2018-ban továbbra is fennállt, tehát a büntetés-végrehajtási intézményeknek sikerült fenntartani az elért eredményeket.

1. Zárógondolatok

Álláspontom szerint, jelen tanulmányom alátámasztja, hogy az elítéltek reintegrációjának, legfontosabb eleme és eszköze a munkáltatás.

A nevelés keretében végzett tevékenységsorozat és a foglalkoztatás, felkészíti a fogvatartottakat a büntetés-végrehajtás időszakát követő szabadulásra, és a társadalomba történő visszailleszkedésre. Ezzel szemben a fogvatartottak tétlenségre kényszerítése depresszió, agresszivitás és fásultság kialakulását eredményezheti^[50], mely jellemvonások csökkentik a sikeres reintegráció esélyét.

A munkavégzés a „szabad” társadalomban mindennapi rutin része, az önfenntartás és a létbiztonság megteremtésének alapvető eszköze. Tekintettel arra, hogy az elítéltek nagy százaléka büntetés-végrehajtásuk megkezdése előtt nem rendelkezett rendszeres, stabil munkaviszonnyal[51], így elengedhetetlen, hogy a nevelési tevékenység során a szükséges munkamorál átadása, a munka kultúra és értékteremtés vágyának kialakítása megtörténjen, hiszem csak így kaphatnak valódi esélyt a fogvatartottak arra, hogy szabadulásukat követően a társadalom hasznos tagjaivá váljanak, ne pedig visszaeső bűnelkövetővé.

1. Forrásjegyzék

- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet
- A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény Az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvény
- ILO Egyezmény
- Börtönstatisztikai szemle, 2019/1. szám
- Balogh Jenő: Börtönügy viszonyaink reformjához, Budapest, Franklin-társulat

könyvnyomdája 1888., 11.o.

http://mtdaportal.extra.hu/books/balogh_jeno_bortonugyi_viszonyaink_reformjahoz_opt.pdf
letöltve: 2020.05.02.

- Budai Gábor: Fogvatartottak képzése és foglalkoztatása a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben, Börtönügyi Szemle 2017/1. szám 5-20.o.
- Budai István: Az elítéltek költségvetési foglalkoztatása, Börtönügyi Szemle 2009/2 13-16.o.
- Farsang Tamás: Munkáltatás a Büntetés-végrehajtási Szervezet gazdasági társaságainál, Börtönügyi Szemle 2019/4., 29-45.o.
- Finkey Ferenc: Büntetéstani Problémák, Budapest, Sylvester Irodalmi és Nyomadi Rt., 1933.146.o. <http://mek.oszk.hu/13700/13704/13704.pdf> letöltve 2020.05.02.
- Forgács Judit.: Változó nyomvonalon. Börtönügyi Kaleidoszkóp Ünnepi Kötet Dr. Lőrincz József 70. Születésnapja tiszteletére, Börtönügyi tanulmányok 1. A Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa Kiadványai, (Szerk): Deák Ferenc és dr. Pallo József, Budapest, 2014, 100.o.
- Lőrincz József – NAGY Ferenc: Börtönügy Magyarországon, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság, Budapest, 1997, 261.o
- Sereg András: Rabok munkában (Jogi fórum, 2018.03. 6.)
- Módos Tamás: Büntetés-végrehajtási nevelés. Rejtjel Kiadó, Budapest, 1998, 9. o.
- Forgács J.: Változó nyomvonalon. Börtönügyi Kaleidoszkóp Ünnepi Kötet Dr. Lőrincz József 70. Születésnapja tiszteletére, Börtönügyi tanulmányok 1. A Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa Kiadványai, (Szerk): Deák Ferenc és dr. Pallo József, Budapest, 2014, 100.o.
- Lajtár István.: Büntetés-végrehajtási jog. Patrocinium Kiadó, Budapest 2011, 226. o.
- Ruzsonyi Péter: Kriminálpedagógia és az új Bv. Kódex. Börtönügyi Kaleidoszkóp Ünnepi Kötet Dr. Lőrincz József 70. Születésnapja tiszteletére, Börtönügyi tanulmányok 1. A Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa Kiadványai, (Szerk): Deák Ferenc és dr. Pallo József, Budapest, 2014, 188.o.
- Tóth Lőrincz: Fegyházi tanulmányok. A rabmunka – Könyvajánló az Összefogás Börtönügyért Egyesülettől (1888) <https://www.jogiforum.hu/hirek/34938> letöltve: 2020. 05.02.

• Függelék

Állampusztai
Kft.

Állampusztai Országos
Büntetés-végrehajtási Intézet

szántóföldi növénytermesztés, és
állattenyésztés, baromfivágóhíd,
tésztagyár, biogazdálkodás

Annamajori Kft.	Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet	növénytermesztés, tehenészet, sertés, racka-juh tenyészet, napos csibe nevelés, méhészet, pékség, sütőüzem és ipari fagyasztó
Nagyfa-Alföld Kft.	Szegedi Fegyház és Börtön	mezőgazdasági, állattenyésztési, valamint egyéb ipari bér munkáltatási tevékenység (húsfeldolgozás, valamint a faipari, fémipari és elektronikai munkálatok ellátása)
Pálhalmai Agrospeciál Kft.	Pálhalmai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet (mosodáiban: kőbányai, Venyige utcai börtön lakóit is foglalkoztatják)	elektromos áram termelés, éttermi hulladék ártalmatlanítás, műtrágya helyettesítés, földművelés és állattenyésztés, mosodák üzemeltetése
Adorján-Tex Kft.	Kalocsai Fegyház és Börtön, és a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön	a fegyveres és rendvédelmi szervek egyenruházattal történő ellátása, munkaruha gyártása, ágynemű, lakástextília, síktextília előállítás, valamint egészségügyi textíliák gyártása
A BUFA Kft.	Budapesti Fegyház és Börtönben	széles körű ipari termelő és kereskedelmi tevékenység, valamint a Kft. lehetőséget biztosít különböző bér munkák elvégzésére is
A Duna-Mix Kft.	Váci Fegyház és Börtön	nyomtatványgyártás és egyéb nyomdai és könyvkötészeti tevékenység, további üzemekben pedig a varroda és gépi hímzés, fémtechnológiai gyártás.
Ipoly Cipőgyár Kft.	Balassagyarmati Fegyház és Börtön	munkavédelmi lábbelik gyártása, készítenek munkavédelmi kesztyűt, bőrdíszműves termékeket is
Duna Papír Kft.	Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézete és a Tököli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet	alaptevékenysége higiéniai papírtermékek gyártása és forgalmazása, szolgáltatásaik terén az irodai, irattári papírok megsemmisítésével, bér munkával és higiénia szaktanácsadással is szolgálnak
NOSTRA Kft.	Márianosztrai Fegyház és Börtön	elsődlegesen fafeldolgozás, profiljuk további eleme a bér munka szolgáltatás, amely során 2006 óta papír zsebkendő és egészségügyi papír, 2015 óta pedig az ideiglenes biztonsági határzárhoz szükséges dróthengerek gyártása
Sopronkőhidai Kft	Sopronkőhidai Fegyház és Börtön	fém megmunkálás és a mosodai tevékenység, a zárkafelszerelések és különböző ruházati termékek gyártása

A Bv. Holding
Kft.

a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak egyenruházattal történő ellátása, melynek érdekében a cég székhelyén megnyitotta a modern, minden igényt kielégítő egyenruházati boltját, jelenleg pedig folyik a webáruházuk fejlesztése. vállalatcsoport tagjainak termékpalettája rendkívül sokrétű, ezek között kiemelendők a következő termékek és szolgáltatások: nyomdaipari termékek és irodaszerek, iratmegsemmisítés, háztartási higiéniai papírtermékek és tisztítószeres, textíliák, ruházati termékek (munka-, védő- és egyenruházati termékcsaládok), kórházi textíliák, lábbelik, bőrtermékek, irodabútorok, mezőgazdasági termékek, gabona és ipari növények, tejtermelés, feldolgozott húsipari termékek és egyéb élelmiszerek, faipari termékek és mosodai szolgáltatás.

[1] Az elítéltek foglalkoztatásának történeti háttérét nem kívánom bemutatni, hiszen a téma mélysége és szakirodalmának mennyisége miatt, az önálló tanulmányt érdemelne. Ebből kifolyólag a történeti háttér fejezetének hiánya szándékos.

[2] Tóth Lőrincz: Fegyházi tanulmányok. A rabmunka – Könyvajánló az Összefogás Börtönügyért Egyesülettől (1888) <https://www.jogiforum.hu/hirek/34938> letöltve: 2020.05.02.

[3] Magyarország igazságügyi-minisztere 1913-1917 között, jogász, politiks

[4] Dr. Balogh Jenő: Börtönügy viszonyaink reformjához, Budapest, Franklin-társulat könyvnyomdája 1888., 11.o.

http://mtdaportal.extra.hu/books/balogh_jeno_bortonugyi_viszonyaink_reformjahoz_opt.pdf
letöltve: 2020.05.02.

[5] u.o. 12.o.

[6] Finkey Ferenc: Büntetéstan Problémák, Budapest, Sylvester Irodalmi és Nyomadi Rt., 1933.146.o.

<http://mek.oszk.hu/13700/13704/13704.pdf> letöltve 2020.05.02.

[7] a bérleti, a vállalkozói és a saját állami kezelés vagy házi üzem rendszer

[8] uo. 156.o

[9] Ruzsonyi Péter: Kriminálpedagógia és az új Bv. Kódex. Börtönügyi Kaleidoszkóp Ünnepi Kötet Dr. Lőrincz József 70. Születésnapja tiszteletére, Börtönügyi tanulmányok 1. A Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa Kiadványai, (Szerk): Deák Ferenc és dr. Pallo József, Budapest, 2014, 188.o. – továbbiakban Ruzsonyi P. (a) 2014

[10] Bv. kódex preambuluma: „Az Országgyűlés az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak védelme, kiemelten az elítéltek és az egyéb jogcímen fogvatartottak emberi méltóságának a tiszteletben tartása érdekében, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmának és az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülése céljából, Magyarország nemzetközi jogi és európai uniós kötelezettségeinek figyelembevételével, az állam kizárólagos büntető hatalmának a végrehajtáson keresztül történő érvényesítése céljából, szem előtt tartva azt a társadalmi elvárást, hogy az elítéltek teljes körű foglalkoztatása által az önfenntartó büntetés-végrehajtás megvalósíthatóvá váljon, a következő törvényt alkotja.

[11] 83. § (1) A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

[12] Ruzsonyi Péter im. 181.o.

[13] Módos Tamás: Büntetés-végrehajtási nevelés. Rejtjel Kiadó, Budapest, 1998, 9. o.

[14] Forgács Judit.: Változó nyomvonalon. Börtönügyi Kaleidoszkóp Ünnepi Kötet Dr. Lőrincz József 70. Születésnapja tiszteletére, Börtönügyi tanulmányok 1. A Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsa Kiadványai, (Szerk): Deák Ferenc és dr. Pallo József, Budapest, 2014, 100.o.

[15] azaz jellemének feltérképezésre

[16] Lajtár István.: Büntetés-végrehajtási jog. Patrocinium Kiadó, Budapest 2011, 226. o.

[17] Bv. Kódex 83.§ (3)

[18] 164. § (1) A reintegrációs tevékenység keretében törekedni kell arra, hogy az elítélt bűncselekményének társadalomra veszélyességét felismerje, annak következményeit lehetőség szerint enyhítse. Az elítéltet – büntetésének tartamához képest – betanított-

munkás képzésben, szakmunkásképzésben, vagy a bv. intézet lehetősége szerint, a büntetés-végrehajtási szempontokra is figyelemmel, szakképzésben kell részesíteni, valamint - ha a bv. intézet parancsnoka engedélyezi - támogatható, hogy a felsőfokú tanulmányokat megkezdje vagy folytassa.

[19] <https://bv.gov.hu/hu/foglalkoztatás>

[20] Bv. Kódex 3.§ 13. pont: munkáltatás: a reintegrációs tevékenység azon formája, amikor az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető munkavégzése szervezeten, rendszeresen, haszon- vagy bevételszerzési céllal, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) által szabályozott munkaviszonytól eltérő, jogszabályban meghatározott feltételekkel és díjazás ellenében történik, az így létrejövő munkáltatási jogviszony alanyai munkáltatóként a bv. intézet, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság vagy a bv. szerv szerződése és az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető hozzájárulása alapján más gazdálkodó szervezet, valamint munkavégzőként - a reintegrációs őrizetben lévő elítélt kivételével - az elítélt, a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy vagy a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető”.

[21] 133. § (1) Az elítélt jogszabályban meghatározott kötelezettségeit a szabadságvesztés végrehajtása alapvetően nem érinti.

(2) Az elítélt köteles - különösen -

1. c) a számára kijelölt munkát elvégezni,

[22] A Kódex kötelezi az elítélteket, hogy munkadíjuktól hozzájáruljanak tartásuk költségeihez (Bv. Kódex 134.§), azon elítéltek akik pedig nem vesznek részt a foglalkoztatásban a részükre folyósított bármely rendszeres pénzellátásból, vagy szabadon felhasználható letéti pénzükből kötelesek a hozzájárulás megfizetésére.

[23] 119§ A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt

1. a) munkához és foglalkozása szabad megválasztásához való joga és a vállalkozáshoz való joga,

[24] Sereg András: Rabok munkában (Jogi fórum, 2018.03. 6.) /

<https://www.jogiforum.hu/hirek/38961> letöltve: 2020. április 10.

[25] <https://2010-2014.kormany.hu/download/a/89/01000/29E.pdf> letöltve: 2020. április 19.

[26] mint például a munka szervezése, ellenőrzése

[27] Bv. Kódex 119.§ k)

[28] Bv. Kódex 133 és 134. §

[29] Sereg András: Rabok munkában (Jogi fórum, 2018.03. 6.) /
<https://www.jogiforum.hu/hirek/38961> letöltve: 2020. április 10.

[30] munkáltató társaságok, a büntetés-végrehajtási intézetek, vagy olyan más gazdálkodó szervezet, mely a bv. szervvel szerződésben állnak

[31] például munkaadói járulék

[32] melyről az új Bv kódex 3.§ 14. pontja és a 270. §-a rendelkezik.

[33] 3.§ 14.* munkaterápiás foglalkoztatás: a reintegrációs tevékenység azon formája, amikor elsősorban a kényszergyógykezelt, az előzetes kényszergyógykezelt és a gyógyító-reintegráló csoportba helyezett, valamint a megváltozott munkaképességű vagy egyébként az egészségi állapota miatt a munkáltatásban részt venni nem képes elítélt foglalkoztatása szervezeten, rendszeresen, e törvényben meghatározott feltételekkel és térítési díj ellenében, büntetés-végrehajtási jogviszony keretében történik,

[34] Ezen tevékenységhez tartozik pl. a dosszié hajtogatás, válogatási tevékenység, boríték készítés.

[35] <https://bv.gov.hu/hu/kozponti-es-belso-ellatas> letöltés: 2020. április 10.

[36] az ún. költségvetési munkáltatásban, vagy a büntetés-végrehajtás termelő Kft.-inél, vagy szerződés alapján külső gazdasági társaságoknál

[37] 135. § (1) Az elítélt köteles a fogva tartó bv. intézet tisztántartását, karbantartását és ellátását szolgáló munkában díjazás nélkül részt venni.

(2) A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkában csak olyan elítélt vehet

részt, aki egyébként munkáltatásra is alkalmas. A munkaköri alkalmasság megállapításáig az elítélt nem vehet részt a munkavégzésben.

(3) A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés ideje a napi négy órát, havonta összesen a huszonnégy órát nem haladhatja meg. A bv. intézet orvosa (a továbbiakban: bv. orvos) a munkavégzés idejét az elítélt egészségi és fizikai állapotára vagy életkorára tekintettel csökkentheti.

(4) A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés idejére az elítéltet szükség szerint el kell látni munkaruhával és lábbelivel, szakmai oktatásban kell részesíteni, balesetét a munkabalesetre vonatkozó jogszabály szerint kell elbírálni.

(5) A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés időpontjait és tartamát a bv. intézet a fogvatartotti nyilvántartásban rögzíti.

[38] Farsang Tamás: Munkáltatás a Büntetés-végrehajtási Szervezet gazdasági társaságainál, Börtönügyi Szemle 2019/4., 29-45.o.

<https://bv.gov.hu/sites/default/files/B%C3%B6rt%C3%B6n%C3%BCgyi%20Szemle%202019%204.pdf> letöltve: 2020. április 18.

[39] <https://bv.gov.hu/hu/kozponti-es-belso-ellatas> letöltés: 2020. április 10.

[40] Tanulmányom VII. Fejezetében egy általam készített táblázat keretében részletesen bemutatom a Kft-eket a BVOP hivatalos honlapján megtalálható információk és az idézett Farkas Tamás cikk alapján

[41] Farsang Tamás im.

[42] Budai Gábor: Fogvatartottak képzése és foglalkoztatása a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben, Börtönügyi Szemle 2017/1. szám 5-20.o.

<https://bv.gov.hu/sites/default/files/B%C3%B6rt%C3%B6n%C3%BCgyi%20Szemle%202017%201.pdf> letöltve 2020. 05. 03.

[43] Erre megoldás lehet a fentiekben kialakított speciális belső piac létrehozása és a bv. társaságok fejlesztése, beruházások eszközölése, melyek növelik a munkáltatási kapacitást

[44] aluliskolázottság, rossz egészségügyi állapot

[45] erre hosszútávú megoldást jelenthet, hogy a reintegráció szerves része az oktatás és a szakképzés

[46] ezeket az elítélteket egy bér munkát igénybe vevő külsős cég biztosan nem választaná

[47] Budai István: Az elítéltek költségvetési foglalkoztatása, Börtönügyi Szemle 2009/2 13-16.o.

[48] Farkas Tamás im.

[49] Börtönstatisztikai szemle, 2019/1. szám

https://bv.gov.hu/sites/default/files/BvOP/Kiadvanyok/Bortonstatisztikai_Szemle_0910.pdf
letöltve 2020. május 2.

[50] Lőrincz József – Nagy Ferenc: *Börtönügy Magyarországon*, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság, Budapest, 1997, 261.o.

[51] a fogvatartottak magas százalékára jellemző a megélhetési bűnözés